

І.Л. Грабчук, к.е.н., доц.

Житомирський державний технологічний університет

Г.І. Ляхович, к.н. з держ.упр., доц.

Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту THEU

Програмне забезпечення для ведення обліку: проблеми вибору та використання в ході аутсорсингу

Впровадження санкцій до виробника, ряду франчайзерів, дилерів та дистриб'юторів одного з найбільш популярних програмних продуктів «ІС: Бухгалтерія» зумовила перед значною кількістю суб'єктів господарювання проблему вибору програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку.

Мета статті полягає в аналізі можливостей програмних продуктів для ведення бухгалтерського обліку, представлених на ринку України, визначенні можливості їх використання при наданні послуг з бухгалтерського аутсорсингу.

У роботі розглянуто український сегмент ринку програмного забезпечення з ведення бухгалтерського обліку. Проведено аналіз найбільш популярних програм («ІС: Бухгалтерія для України»; «Парус-Бухгалтерія»; «Діловод»; «SAP»; «IT-Enterprise: Бухгалтерія»; «ІС-ПРО»), описані їх функціональні можливості та проведено їх порівняння. Це дозволило встановити можливості застосування наведених програмних продуктів при виконанні послуг з бухгалтерського аутсорсингу.

Описано особливості та обґрунтовано безпечність при кібератаках використання «хмарних» сервісів для ведення бухгалтерського обліку, зокрема в ході аутсорсингу даного процесу на підприємстві.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення особливостей облікового відображення програмного забезпечення, що надається на умовах «хмарних» технологій.

Ключові слова: аутсорсинг; бухгалтерська програма; бухгалтерський облік; програмне забезпечення.

Постановка проблеми. Ведення бухгалтерського обліку з використанням програмного забезпечення є вагомим і невід'ємним процесом господарювання більшості підприємств. Комп'ютеризація бухгалтерського обліку (як в цілому, так і окремих його ділянок) не тільки полегшує процес управління діяльністю, але й є необхідною умовою виконання ряду законодавчих вимог, зокрема щодо подання електронної звітності.

Крім того, автоматизовані системи бухгалтерського обліку використовуються для обробки облікової інформації. Використання програмного забезпечення дозволяє бухгалтеру отримати оперативну інформацію, зменшити кількість помилок при внесенні та обробці даних, що допускаються людським фактором.

Український ринок програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку наповнений значною кількістю продуктів, зокрема «ІС: Бухгалтерія для України»; «Парус-Бухгалтерія»; «Діловод»; «SAP»; «IT-Enterprise: Бухгалтерія»; «ІС-ПРО» та інші. Не зважаючи на однакове призначення, наведені програми мають безліч особливостей, що тільки ускладнює процедуру їх вибору підприємствами. Крім того, протягом останнього десятиріччя набуває популярності така форма організації обліку, як аутсорсинг, активне поширення якої вимагає створення умов для підвищення якості надання таких послуг. Не останню роль в даному процесі відіграє контроль за впровадженням інтернет-комунікацій. Умови співпраці між аутсорсером та підприємством-замовником висувають свої критерії до програмного забезпечення. Враховуючи також складну політичну ситуацію в країні, проблема вибору програмного продукту, що повністю задовольнить потреби в накопиченні, обробці та поданні бухгалтерської інформації, залишається актуальною до сих пір.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання вибору бухгалтерської програми досить актуальне, тому його неодноразово піднімають в працях вітчизняні та іноземні науковці та фахівці в ІТ-сфері, зокрема: К.О. Вольська, С.В. Івахненко, О.Павелчак-Данилюк, А.Ж. Султангузієва, І.Б. Чернікова та інші. Тим не менш бухгалтерські програмні продукти постійно оновлюються, тому це потребує аналізу бухгалтерських програм в сучасних умовах.

Мета дослідження полягає в аналізі можливостей програмних продуктів для ведення бухгалтерського обліку, представлених на ринку України, визначенні можливості їх використання при наданні послуг з бухгалтерського аутсорсингу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Ринок бухгалтерського програмного забезпечення представлений широким асортиментом та дозволяє здійснити вибір як між програмами, що потрібно інсталивати на комп'ютер, так і між онлайн-програмами. Найпопулярнішою програмою для ведення бухгалтерського обліку є «1С:Бухгалтерія для України» (далі – «1С:Бухгалтерія»). 28 квітня 2017 року вийшов Указ президента України №133/2017 [5], згідно з яким встановлені санкції до виробника, франчайзерів, дилерів та дистриб'юторів «1С». Наявність двозначного трактування, відсутність описання впливу санкцій на роботу вказаних фірм обумовила ситуацію, за якої значна кількість підприємств почала масово шукати альтернативи програми «1С: Бухгалтерія», причому не завжди враховуючи власні потреби. Цей процес доволі складний, оскільки передбачає вибір такого «...програмного забезпечення, яке було здатне забезпечити всі потреби обліку підприємства і разом з тим було досить економним і не вимагало великих витрат на його придбання, а також не вимагало від бухгалтера специфічних навичок програмування» [2, с. 217].

При виборі програмного продукту слід враховувати такі критерії вимог до нього, як: базовий функціонал програми; оперативність відображення змін законодавства; зручність інтерфейсу; наявність методичної літератури; технічна підтримка партнера; можливість первісного переносу даних і роботи в роздільному режимі (праця в умовах віддаленого доступу); відкритість системи; гнучкість системи; можливість експорту-імпорту даних з іншими програмними комплексами; комплексність системи; захищеність системи (від внутрішніх користувачів та зовнішніх факторів); масштабність; вартість та порядок ліцензування [2; 3; 6, с. 48–49].

Розглянемо найпопулярніші бухгалтерські програми та здійснимо їх порівняння за основними можливостями (**Ошибка! Источник ссылки не найден.**).

Таблиця 1

Аналіз можливостей комп'ютерних програм для ведення бухгалтерського обліку

Програма/ Критерій	1С: Бухгалтерія	Діловод	IT-Enterprise: Бухгалтерія*	Парус- Бухгалтерія*	SAP	1С-ПРО
1	2	3	4	5	6	7
Варіант постачання: Локальна версія програми	Так	Ні	Так	Так	Так	Так
Мережева версія програми	Так	Так	Так	Ні	Ні	Ні
«Клієнт-серверна» версія програми	Так	Ні	Ні	Так	Так	Так
Резервне копіювання та відновлення даних	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Розмежування прав доступу до даних	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Використання паролів	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Відповідність українським стандартам ведення бухгалтерського обліку	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Відповідність міжнародним стандартам ведення бухгалтерського обліку	Ні	Ні	Так	Ні	Так	Так
Введення та зберігання первинних документів	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Ведення обліку в різних грошових та натуральних одиницях виміру	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Формування фінансової звітності	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Можливість ведення обліку декількох юридичних осіб	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Самостійне налаштування типових господарських операцій	Так	Ні	Так	Так	Так	Так
Введення господарських операцій вручну	Так	Ні	Так	Так	Так	Так
Можливість фільтрації журналу проводок	Так	Ні	Так	Так	Так	Так
Обновлення макетів документів та звітних форм	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Набір стандартної звітності	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Набір довільної звітності	Так	Ні	Так	Так	Так	Так
Ведення обліку банківських та касових операцій	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Ведення обліку операцій з основними засобами та малоцінними необоротними активами	Так	Ні	Так	Так	Так	Так
Ведення обліку продаж	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Ведення обліку закупівель	Так	Так	Так	Так	Так	Так

1	2	3	4	5	6	7
Ведення складського обліку	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Ведення обліку виробництва	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Ведення обліку розрахунків за заробітною платою	Так	Ні**	Так	Ні**	Так	Так
Ведення податкового обліку	Так	Так	Так	Так	Так	Так
Ціна продукту	4680 грн	Від 199 грн/міс	Від 799 грн/міс	28900 грн	Розраховується в момент впровадження	Зборка модулів; від 1200 грн.

*Примітка. Розробниками наведеного програмного забезпечення представлено також програмні продукти, які мають «хмарні» версії, - «MASTER: Бухгалтерія» (основне спрямування – малий та середній бізнес; наявна стаціонарна та «хмарна» версія) та «Парус»

**Примітка. Наявні обмеження щодо реалізації функціональних можливостей

Проведений аналіз підтвердив широкі функціональні можливості розглянутого програмного забезпечення. В них реалізовано можливість роботи з найбільш поширеними блоками, зокрема банк і каса, продажі, закупівлі, склад, податковий облік, а також складання фінансової звітності, друку первинних документів.

Однією з основних відмінностей є варіант постачання програми, а саме локальна та мережева версія програми. Наприклад, програма «Діловод» має лише мережеву версію. До недоліків такого постачання слід віднести залежність користувачів програмного продукту від інтернету. Інші програми, навпаки, дозволяють працювати тільки у локальній мережі, тим самим обмежуючи доступ користувачів до даних в будь-який момент часу незалежно від їх місцезнаходження. На відміну від інших, в програмах «1С:Бухгалтерія» та «IT-Enterprise: Бухгалтерія» реалізована можливість роботи як в локальній, так і в мережевій версіях.

Ще одна суттєва відмінність полягає у наявності/відсутності можливості ведення бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів. Така функціональна опція доступна тільки в програмах «IT-Enterprise: Бухгалтерія», «SAP» та «1С-ПРО». Для підприємств, які ведуть облік за міжнародними стандартами, цей функціонал є дуже важливим.

Також значним недоліком для програми «Діловод» є неможливість ведення облік операцій з основними засобами та необоротними малоцінними активами, а також те, що модуль зарплати підключається за додаткову доплату. В програмному продукті «Парус-Бухгалтерія» функціональні можливості щодо ведення розрахунків за заробітною платою реалізовані не повною мірою, тому за умови значної чисельності персоналу доцільно придбати окремо інформаційну систему «Парус-Заробітна плата».

При придбанні програм «1С: Бухгалтерія», «Парус-Бухгалтерія», «SAP» та «1С-ПРО» слід відразу оплатити за весь програмний продукт. В той же час кінцева ціна на програму «SAP» не встановлена і буде розрахована лише в момент впровадження програми. Програма «1С-ПРО» має різну ціну, яка залежить від модулів, що будуть підключатися. Програми ж «Діловод» та «IT-Enterprise: Бухгалтерія» пропонують помісячну оплату за користування програмами. Проте і для них ціна також може відрізнятися залежно від того, який пакет купуватиме підприємство.

Огляд основних програмних продуктів, які широко використовуються на території України, показав, що не дивлячись на обмеження, більшість підприємств, зокрема і ті, що надають послуги з аутсорсингу, для ведення обліку продовжує користуватися програмою «1С: Бухгалтерія».

В Російській Федерації вже тривалий час реалізується унікальний продукт фірми «1С», зокрема надання послуг мережі «1С: БухОбслуговування», що передбачає ведення бухгалтерського обліку на умовах аутсорсингу із застосуванням «хмарної» «1С: Бухгалтерія 8», що дозволяє складати і здавати звітність через інтернет.

Основні переваги бухгалтерського обліку на умовах аутсорсингу фірми «1С» полягають в отриманні:

- високої якості - враховуючи поширення програмних продуктів фірми «1С», яка приділяє значну увагу підбору персоналу, стежить за останніми тенденціями, є відповідною гарантією якості послуг від співробітників фірми «1С»;

- економічної вигоди - підприємство-клієнт може скоротити витрати на утримання штатного бухгалтера, тобто зекономити тим самим на заробітній платі, лікарняних, утриманні робочого місця, послугах по серверу, придбанні та утриманні програмних продуктів тощо;
- зручності - аутсорсинг позбавляє керівників підприємств-клієнтів від необхідності контролювати роботу фахівця, адже у фірми «ІС» є власні внутрішньофірмові стандарти по кодексу етики та контролю якості бухгалтерських послуг, тому віддалені співробітники прагнуть виконувати свої роботи якісно [4, с. 89].

Надання аутсорсингових послуг через мережу «ІС:БухОбслуговування» оцінюється більшістю клієнтів – малими та середніми підприємствами – як економічно вигідне та зручне. Такий продукт є унікальним на ринку програмного забезпечення та в Україні не представлений, а після встановлення санкцій до виробника, ряду франчайзерів, дилерів та дистриб'юторів програмного продукту «ІС», здійснення розробок в даному напрямі є економічно не вигідним, враховуючи відсутність чіткого прогнозування наслідків щодо використання даного продукту.

На практиці в умовах сьогодення в Україні аутсорсери в більшості випадків використовують «хмарне» програмне забезпечення для ведення бухгалтерського обліку. Сервіси «хмарних» обчислень – це програми, доступ до яких забезпечується через інтернет за допомогою мережових додатків. Основна відмінність від звичного методу роботи з програмним забезпеченням полягає в тому, що користувач використовує не ресурси свого персонального комп'ютера, а комп'ютерні ресурси і потужності, які надаються йому як інтернет-сервіс. При цьому користувач має повний доступ до власних даних і можливість роботи з ними, але не може управляти програмною базою, з допомогою якої ця робота відбувається [7].

Щодо безпеки використання «хмарних» сервісів, то вони працюють через веб-браузер, і навіть якщо веб-додаток піддався кібератаці, браузер обмежує доступ до ресурсів комп'ютера і призначених для користувача даних. Зараження комп'ютерів через браузери вкрай мало ймовірно [1]. Крім того, останнім часом серед підприємств стало популярним зберігати бухгалтерські бази на зовнішніх серверах, що унеможлиблює їх вилучення контролюючими органами. Таким чином, використання «хмарного» програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку є більш безпечним, ніж стаціонарного програмного забезпечення.

Проте аутсорсерам не обов'язково в ході надання послуг використовувати саме «хмарне» програмне забезпечення. Щодо простоти застосування як аутсорсерами, так і їх клієнтами, то за допомогою налаштування віддаленого доступу, системи паролів, надається можливість підприємству-клієнту отримувати необхідні дані, які зберігаються в інформаційній базі «стаціонарного» програмного забезпечення аутсорсера.

Існує думка, що розвиток «хмарних» технологій призведе до знищення аутсорсингу, оскільки дозволить працівникам підприємства виконувати свої обов'язки в будь-якому місці. Ми ж вважаємо, що в сфері бухгалтерського обліку поширення «хмарних» технологій тільки сприятиме розвитку аутсорсингу. Відсутність в штаті облікових працівників, перенесення значної частини витрат у вигляді оплати програмного забезпечення на аутсорсера дозволяє досягнути підприємствам економії, навіть в порівнянні з оплатою послуг аутсорсингу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз найпопулярніших бухгалтерських програм дозволив спрогнозувати варіанти вибору програмного забезпечення підприємством. Для підприємств, бухгалтерський облік яких буде вестися в «хмарі», краще обрати такі програмні продукти, як «ІС:Бухгалтерія», «Діловод» або «IT-Enterprise: Бухгалтерія». Наступним кроком для конкретизації програмного продукту повинно стати рішення щодо функціоналу, який необхідний, та оцінка фінансових можливостей для вкладення в програмний продукт.

Для підприємств, облік яких буде вестися з використанням програмного забезпечення, інстальованому на комп'ютер, підійдуть всі розглянуті продукти за винятком «Діловод». Не дивлячись на прийняті санкції, найбільшою популярністю продовжує користуватися програма «ІС:Бухгалтерія», яка має і «стаціонарну», і «хмарну» версії.

Наведений список бухгалтерських програм не є вичерпним, на українському ринку представлено набагато більше програмних продуктів для ведення обліку. Крім того, на вимогу часу з'являються нові, які враховують існуючі потреби.

В умовах активного розвитку бухгалтерського аутсорсингу прогнозуємо подальший розвиток «хмарного» програмного забезпечення, яке вирізняється більшою надійністю при загрозах кібератак та створює сприятливі умови для зберігання бухгалтерських баз.

Список використаної літератури:

1. *Мурашко Т.* Хмарні програми як захист від кібератак / *Т.Мурашко* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.finance.ua/ua/news/-/405362/taras-murashko-hmarni-programy-yak-zahyst-vid-kiberatak>.

2. Павелчак-Данилюк О. Обґрунтування програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах / О.Павелчак-Данилюк // Вісник Тернопільського національного технічного університету. – 2014. - № 1. - С. 209–218.
3. Петренко Я.В. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті : навч. посібник / Я.В. Петренко. – Краматорськ : ДГМА, 2014. – 320 с.
4. Султангузієва А.Ж. Организация бухгалтерского учета на условиях дистанционного аутсорсинга : дис. ... к. э. н. : спец. 08.00.12 Бухгалтерский учет, статистика / А.Ж. Султангузієва. – Москва, 2015. - 222 с.
5. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» // Офіційний вісник України. – 2017. – № 41. – Ст. 1276. – С. 8.
6. Чернікова І.Б. Про особливості вибору інформаційних програм бухгалтерського обліку в управлінні ринковими структурами / І.Б. Чернікова, Є.В. Якуба // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2015. - Вип. 1. - С. 40–51 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2015_1_6.
7. Що таке хмарні обчислення? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cbto.com.ua/library/cloud-computing>.

References:

1. Murashko, T., *Hmarni programy jak zahyst vid kiberatak*, available at: <https://news.finance.ua/ua/news/-/405362/taras-murashko-hmarni-programy-yak-zahyst-vid-kiberatak>
2. Pavelchak-Danyljuk, O. (2014), «Obgruntuvannja programnogo zabezpechennja dlja avtomatyzacii' buhgalters'kogo obliku na pidpryjemstvah», *Visnyk Ternopil's'kogo nacional'nogo tehnicznego universytetu*, No. 1, pp. 209–218.
3. Petrenko, Ja.V. (2014), *Informacijni systemy i tehnologii' v obliku ta audyti*, DGMA, Kramators'k, 320 p.
4. Sultanguzhieva, A.Zh. (2015), *Organizacija buhgalterskogo ucheta na uslovijah distancionnogo autsorsinga*, diss. of k. je. n., spec. 08.00.12 *Buhgalterskij uchet, statistika*, Moskva, 222 p.
5. Rada nacional'noї bezpeki i oboroni Ukraїni (2017), «Pro rishennja Radi nacional'noї bezpeki i oboroni Ukraїni vid 28 kvitnja 2017 roku «Pro zastosuvannja personal'nih special'nih ekonomichnih ta inshih obmezhuval'nih zahodiv (sankcij)», Ukaz Prezidenta Ukraїni, vid 28 kvitnja, *Oficijnij visnik Ukraїni*, No. 41, Article 1276, P. 8.
6. Chernikova, I.B. and Jakuba, E.V. (2015), «Pro osoblivosti vboru informacijnih program buhgalters'kogo obliku v upravlinni rinkovimi strukturami», *Ekonomichna strategija i perspektivi rozvitku sferi torgivli ta poslug*, Vol. 1, pp. 40–51, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2015_1_6
7. «Shho take hmarni obchislennja?», available at: <http://cbto.com.ua/library/cloud-computing>

Грабчук Ірина Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- комп'ютеризація бухгалтерського обліку;
- проблеми організації бухгалтерського обліку.

Ляхович Галина Іванівна – кандидат наук з державного управління, доцент, директор Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету.

Наукові інтереси:

- проблеми організації обліку в умовах аутсорсингу;
- тенденції розвитку організації обліку.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2017.